

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

# Problematika ocenění při zániku společného jmění manželů

Již určitou dobu vzniká při oceňování společného jmění manželů (dále jen „SJM“) znalcům velmi komplikovaný problém. Soudy, které řeší rozdělení společného jmění manželů v rámci zániku SJM, požadují po znalci jednoznačné stanovení hodnoty podniku, který podle zákona manželé vybudovali za společně nabyté prostředky v době trvání manželství. Reálně se jedná o dva druhy takových podniků. Jedním je situace, kdy manželé spoluvlastnili právnickou osobu a druhým pak situace, kdy jeden z manželů podnikal jako OSVČ, což pro něj mohlo být hlavním nebo vedlejším zdrojem příjmů.



## Spoluvlastníci

První situace je z hlediska právního i ekonomického definování stavu v podstatě jednoznačná. Jeden z manželů je uveden ve výpisu z obchodního rejstříku nejčastěji jako společník společnosti s ručením omezeným, nebo je vlastníkem akcií akciové společnosti. V ojedinělých případech pak může být uveden jako spoluvlastník nějaké jiné formy právnické osoby. Každopádně je reálně spoluvlastníkem konkrétního podniku, jakožto samostatně existujícího subjektu v právním i ekonomickém smyslu slova.

## Jeden z manželů OSVČ

My bychom se ale chtěli zamyslet především nad druhou situací, tedy ocenění podnikání prostřednictvím OSVČ.

Znalci je soudem sdělen požadavek na určení hodnoty podniku OSVČ a případně se ve spise ještě může dočíst, co všechno druhý manžel považuje za hodnototvorné prvky nebo přímo jmenuje konkrétní složky majetku. Velmi často se druhý (nepodnikající) manžel domáhá stanovení hodnoty know-how, nebo goodwillu podniku.

## Problém definice

Podle mého názoru zde nastává značný problém, protože definice podnikání je dle obchodního zákoníku zápisem podnikatelského subjektu do rejstříku živnostenského podnikání nebo registru ekonomických subjektů, zkrátka přidělením IČ, jednoznačně naplněna. Z právního pohledu je tedy subjekt podnikatelem. Otázkou je, zda naplňuje také znaky podniku z pohledu ekonomického. Dle něj by měl být v zásadě „živým“, samostatně existujícím organismem. Z právního pohledu pak věci hromadnou, tedy nikoli hromadou věcí. V praxi to znamená, že podnik nemůže být v ekonomickém pojetí závislý na jediné osobě. Procesy uvnitř podniku by měly být rozděleny, zásadní informace o

trhu, klientech, vztahy k autoritám a podobně by měly být sdíleny. Přesně to pak tvoří know-how nebo goodwill podniku. Znalec by měl dokonce zkoumat samostatnost podniku například i ve skupině dalších podniků tvořících holdingovou strukturu a podle toho volit přístupy k ocenění. Pokud například dojde k závěru, že nějaký podnik je zcela obchodně nebo z hlediska personálních kapacit závislý na své mateřské společnosti, neoceňuje takový podnik obvykle zcela samostatně, ale v rámci tzv. provozně potřebného majetku společně s mateřskou firmou.

### **Specifičnost ocenění OSVČ**

Zcela specifická je pak situace při ocenění podnikání OSVČ. Samozřejmě existují OSVČ, které jsou svým charakterem skutečnými podniky – mají zaměstnance, reálná aktiva a na trhu zaujímají určité tržní postavení.

Většina OSVČ u nás však tyto charakteristiky nesplňuje. Často se jedná o živnostenské podnikání a nikoli o podnik.

*Příklad 1: OSVČ si pořídí dodávku a na konkrétní zakázce působí jako outsourcing. Rozváží zboží většinou tam, kam by se to velkokapacitně výrobci již nevyplatilo.*

*Příklad 2: Dalším příkladem jsou různí revizoři technických zařízení, asistenti poslanců nebo poradci všemožného druhu.*

*Příklad 3: Jedním z nejčastějších případů jsou pak pojišťovací poradci nebo zástupci hypotéčních bank a podobní prodejci finančních služeb.*

U obchodních zástupců lze dokonce velmi pochybovat, zda se z ekonomického pohledu jedná o podnikání. Velmi často totiž představují tzv. „Švarc systém“. Pojišťovny nebo pojišťovací brokeri odsouvají tímto způsobem dlouhodobě od sebe riziko zaměstnaneckých vztahů. Daná OSVČ pak vlastně ani nevstupuje do reálných tržních podmínek vlastním jménem, jak to vyžaduje obchodní zákoník. Tento prostor na trhu zaujímá mateřská pojišťovna a daná OSVČ vlastně „bojuje“ pouze s ostatními OSVČ o klienta dané pojišťovny.

### **Společné znaky „pseudozaměstnanců“**

Příkladů může být jistě celá řada, ale všichni tito „pseudozaměstnanci“ v podobě OSVČ mají z hlediska ocenění společné znaky: nevlastní téměř žádný majetek, pouze auto, mobilní telefon a PC. Vše ostatní, včetně nájmu kanceláře většinou nakupují. Velmi těžko lze u takových subjektů definovat tržní postavení, protože jsou buď závislí na jednom odběrateli, anebo v případě finančních zprostředkovatelů na jednom poskytovateli služby, kterou prodávají. Ocenění takového subjektu je velmi obtížné z hlediska použité metody, protože jedna strana sporu většinou požaduje po znalci ocenění výnosové, které lze reálně spočítat, protože s určitou pravděpodobností lze stanovit budoucí výnosy i náklady. Takové „podnikání“ tedy má zcela určité časovou hodnotu odnímatelných peněžních toků a některá výnosová metoda je při „surovém“ znaleckém přístupu početně realizovatelná. Podle mé zkušenosti řada znalců skutečně takto postupuje a soudu vypracuje hodnotu podniku OSVČ a bez jakékoli další pochybnosti stanoví, že daný OSVČ by měl svému bývalému manželovi vyplatit částku v řádech stovek tisíc, či rovnou v miliónech korun. Avšak tito znalci zcela zanedbávají realitu a použitelnost takového matematického modelu.

### **Praxe: ekonomická podstata problému**

U výše zmíněného přístupu se však zapomíná na ekonomickou podstatu problému. Výnosové modely obvykle počítají s peněžními toky predikovanými do nekonečna! To pochopitelně u fyzické osoby není reálný předpoklad. V současnosti právě ve znalecké praxi probíhá diskuze, zda je vhodné uvažovat i

u reálných ekonomických podniků s nekonečnou životností, neboť průměrná doba existence podniků S&P 500 (tedy předních obchodovaných společností na významných světových burzách) je 15-20 let a navíc se očekává její snižování. U koncernů se doba odhaduje na 40-50 let, u menších podniků rodinného typu kolem 24 let a u dalších podniků bez specifikace cca 12,5 roku[1]. Důvodem této situace na reálném trhu je většinou skutečnost, že jsou tyto podniky pohlceny většími subjekty (fúze) nebo jsou z trhu zcela vytlačeny v období krize (cenové války).

### **Zapomíná se na klíčové osoby**

Dalším velmi zanedbávaným argumentem je u ocenění OSVČ pro účely rozdělení SJM skutečnost, že podnik může mít v ekonomickém pojetí tzv. „klíčové osoby“, ale pokud je tvořen výhradně jednou osobou, tak podnik s ním „stojí a padá“. Veškeré obchodní vztahy, historie i budoucnost firmy jsou závislé na jedné osobě. Výpočet hodnoty takového „podniku“ je tedy spíše oceněním zaměstnaneckého poměru, který vlastně OSVČ ve valné většině v Česku skrytě nebo otevřeně nahrazuje.

### **One man show = nejedná se o podnik**

Otevřenou formou jsou například tzv. „svobodná povolání“, tedy OSVČ jako daňový poradce, auditor, burzovní dohodce, soudní znalec, advokát. Pokud se u těchto OSVČ jedná o „one man show“, tedy firmu jednoho člověka, pak se podle mého názoru jedná o zaměstnání a nikoli o podnik v ekonomickém smyslu. Dokladem tohoto tvrzení může být i pohled zákonodárce, který v rámci zjednodušení administrativy pro tyto subjekty zavedl před nedávnem tzv. „výdajové paušály“. Podle něj nemusejí přesně evidovat svoje náklady, resp. výdaje, ale mohou je uplatnit na základě stanoveného procenta z výnosů, resp. příjmů. Proto i znalec by měl přistupovat při stanovení hodnoty OSVČ pro účely rozdělení SJM k tomuto subjektu jako k zaměstnání než podniku.

### **Možné osobní finanční tragédie**

Ocenění „zaměstnání“ na základě budoucích a tedy i nejistých peněžních toků ve vysokých částkách může způsobit v řadě případů osobní finanční tragédii, a to vlastně na obou stranách sporu. Ať jsou již důvody rozvodu jakékoli, pokud od soudu zazní hodnota zaměstnání v řádech stovek tisíc nebo dokonce milionů korun, nemusí mít dotyčná/ý ani na úhradu životních nákladů, pokud bude nucen platit bývalému manželovi hodnotu firmy, kterou nikdy neměl a mít nemohl.

*Příklad: Firma instalatéra nebo v úvodu popisovaného profesionálního řidiče, který však nemá vlastní zákazníky a v pravém smyslu slova nepodniká.*

### **Vytvoření oceňovacího standardu?**

Je tedy otázkou, zda by měli obdržet soudci pro tyto případy nějakou zásadní informaci, jak postupovat v případě ocenění OSVČ a podle toho postupovat při formulaci zadání znalci nebo zda by měli znalci být „rozumní“ a oceňovat OSVČ vždy s ohledem na reálnou ekonomickou podstatu a nenechat se ovlivnit jednou nebo druhou stranou sporu. Další možností je pak vytvoření určitého oceňovacího standardu pro tyto účely. V případě oceňování podniků již na základě iniciativy Institutu oceňování majetku při VŠE ostatně oceňovací standardy postupně vznikají, avšak věnují se zatím jen právě oceňování podniků. Problémem při ocenění OSVČ je však otázka definice, zda OSVČ je nebo není v pravém smyslu podnikem, či nikoli.

### **Závěr**

Apelovat na racionální přístup se u nás moc nenosí. Oceňovací standard rozhodně nebude řešit právní otázku pohledu na definici podniku a je otázkou, jak bude pro znalce závazným dokumentem a

v jakých případech. Zbývá tedy pohled soudců, jako skutečně poslední instance pro výkon práva. Stranám takových sporů tedy zatím zbývá možnost rozumné argumentace v případě ekonomicky nelogických požadavků protistrany a ta je většinou přenesena na advokáty.



**Petr Šmíd,**  
výkonný ředitel  
ASB Appraisal, s.r.o.

[ASB Appraisal, s.r.o.](#)

V Celnici 1031/4  
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 931 366  
Fax: +420 224 931 368  
e-mail: [appraisal@asbgroup.eu](mailto:appraisal@asbgroup.eu)

---

[1] Barbora Menčlová: Zániky a doba existence společností a podniků; časopis Oceňování

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | [www.epravo.cz](http://www.epravo.cz)

## Další články:

- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)
- [Nejvyšší soud a forma smlouvy o smlouvě budoucí: krok zpět v ochraně právní jistoty?](#)
- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)